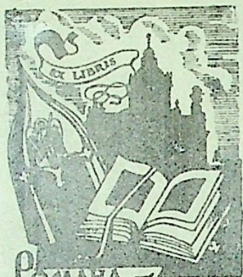

Петро Кізко

Навіки
твій

ΠΟΕΣΙΙ

Романа
Геник-
Березовського

Петро КІЗКО

НАВІКИ ТВІЙ

ПОЕЗІЇ

Фр. Ренк-Торезов сын

КООПЕРАТИВНЕ ВИДАВНИЦТВО

«ЗАГРАВА»

ГАЙДЕНАВ

1946

Редактор В. Славко

For always yours Ukrainian Poems

Друк. Кооп. В-ва «Заграда» в Гайденав.
Зам. ч. 209.

Дивлюсь на пройдену дорогу
І гнів, і жаль мене пече...
Але у нашу перемогу
Усе ж я вірю гаряче.

О. ОЛЕСЬ

Навіки твій

Коли хитався п'яний бій
І очі нам вогнем слішило,
І губи шерхли, вкриті пилом,
Молився я: — Навіки твій!
Коли сичав кривавий змій,
Жало встромляючи у горло,
Я не ридав — дивився гордо
І знову клявсь: — Навіки твій!
Коли ми впали в люті злій
На обезсилені коліна
І струменіла кров орлина,
Із ран лилось: — Навіки твій!
І ти ловила голос мій
На чорних згарищах руїни.
О, синьозора Україно,
Сто тисяч раз я твій, я твій!

1945.

Мужність

Йому давали золота принаду,
Вогнем пекли зісохлі руки й спину,
Та ладен був каратись він до згину,
Аніж стягти на себе чорну зраду.
Сто двадцять діб в ворожому полоні
В пекельних муках тіло його рвали.
І він сконав в холодному підвалі,
Тризуб у мертвій стиснувши долоні.

1945.

Пробудження

Упав на землю. Довго плакав.
Ех, пропадом все пропадай!
На самоті лишуся хай,
Нап'юся сну зернистих маків.
Упав на землю. Довго плакав.
І довго спав. Мені ввижались
Старенька мати, дві сестри
І старший брат, що ніж гострив,
І гострим поглядом, не жалем,
Мене до прірви проваджали.
Мороз пройняв і серце, й спину.
Рятуйте, рідні! Мамо, ма...
Вона мовчить, вона німа
І їй байдуже, що загину,
Коли не став за Україну.
Прокинувсь — серце знов заграло,
Тріпоче, б'ється. Ще живий,
Ще обрій видно голубий,
Ще сурми грать не перестали
І нас, пробуджених, немало.
І чую—серце так шепоче:
— Хто ще живий, хто ще не вмер,
За Україну стань тепер!

1942.

Фрагмент

Шаліли кулі, біла громовиця,
Сторічний ліс валився, наче хмиз,
Слабі тікали, блідли їхні лиця,
А ворог вслід залізом землю гриз.
Гримай стояв. А з ним було ще двоє:
З Полісся — Чуб, з Хоролу — Барабаш.
Вони хрестом поклялися і кров'ю
Назад не йти. — Палає Київ наш! —
Сказали браття. — Будьмо ж доостанку
В бою. І станьмо з катом віч-на-віч!
І залягли в траві, і кинули до танка
Останній жмут Гранат. Розтялась ніч
І танк спинивсь. Приглушене гарчання
І дивний рев застрягли між коліс.
Та вздріли: в полум'я сіянні
Ворожі силуети піднялись.
— Тримаймось, друзі! Биймось до загину! —
Гукав Гримай. — Не марно леться кров!
За славу, волю, рідну Україну,
За честь батьків і матерів любов!
Й схопилися, без куль, Гранат, всі троє
Вперед, як леви, ринули. Дроти
Тіла їм рвали, й спалахи набоїв

Ставали смертю друзям на путі.
Всього лиш троє. Ворога ж навала.
Уже кільце їх стискувало. — Бий!
І бачив Чуб, як з-під багнета впала
Ворожа постать. Та і сам, стрункий,
На землю впав. Лишилися Гримай
Та Барабаш. А ворог йде і лізе,
Й гогоче дико: — Руки підіймай!
— Вперед! Вперед! Іще одна хвилинка!
На поміч нам спішать уже полки.
Нехай ми вврем, а слава Україна
Пірве кайдани й житиме віки!
Та вже дарма, дарма, Гримай, гукаєш,
Тебе не чує друг твій Барабаш.
Під рідним небом брат твій умирає.
Лежить в траві порожній патронташ.
Всю ніч ревли і гупали гармати
І міни тужно вили по полях.
Й ніхто не чув, як заридала мати
І над мерцем закаркав ворон-пташ.

1944.

В і р ю

І буря й грім—навала грізна
На землю ринула мою.
За що, за що, моя Вітчизно,
Ти стільки мучишся в бою?
Хіба за те, що слів Мазепи
Тоді не вчула, чи за те,
Що серед зоряного степу
Твій сад привабливо цвіте?
Чи, може, Богу не молилась,
Як сльози лялялись матерів,
Чи сили впору не збудила
Проти одвічних ворогів?
За що, за що?—душа питає,
Питає й каже:—Ні, не дам
Тебе, мій рідний, любий краю,
На муки й смерть лихим катам!
З грудей я серце радше вирву,
Мерцем впаду на битий плях,
Аніж віддам у дику прірву
Твої сади, твої поля...
Так хай шумить навала грізна,
Шаліють громи навісні.
Я вірю—ти, моя Вітчизно,
Всміхнешся зоряній весні!

1943.

Атака

Останній натиск і останній рейд.
Сьогодні мусим ворога здолати.
Наказ чіткий: — Гей, хлопці, уперед!
Скаженим ревом заревли гармати.
Курився степ і рвалася земля.
Рясні жита горіли під ногами.
Ворожі зойки падали здаля,
Як сотня мчала з крісами й шаблями.
Підвечір стихло. Тільки диму чад.
Та ген сіріли купи попелища.
А нам розцвів прапорів світлий сад —
То нас вітали мешканці Ставища.

1945.

Пісня

Вийшла дівчина в намисті
В зелен-сад широколистий
Подивиться.
Йдуть вояки смілі, рідні,
Славні воїни і гідні,
Непобідні.
Йдуть українські батальйони,
За колонами колони —
Міліони.
За Україну виступають,
На прапорах піднімають
Славу Краю.
Й чує дівчина в намисті —
Понад садом лється пісня
Голосиста.
Голосиста, промениста,
Як вода з криниці чиста
Та барвиста.
Хай же слава наша лине
Про борців за Батьківщину —
Україну!

1944.

Безсмертя

Двадцятий вік. Життя в боях баґнетами
подерте
Мільйонів тих, що хащами густими,
У гуркоті шаленому і димі
Ішли назустріч пострілам, не боячися
вмерти.
І як замовк, затих весь світ, надвоє
перетятий,
Коли гармати перестали бити,
Землі моєї непоборні діти
В новий пішли похід, в пожежі дім свій
рятувати.
Вони, що кожна краплю крови
жертвують Вітчизні,
Що кожний подих присвятили Краю,
У вічі смерті, сміючись, співають,
Завзяттям рвуть і крешуть мури ворога
залізні.
Й коли сьогодні там, де кров горить,
пливе, дзюркоче,
Впаде прострілене вояцьке тіло,
Хай чорний крук не розправляє крила
І не кричить про свято, клюючи
померлим очі.

Зарано, круче! Рано, хижий, починаєш
тризну,
Бо стяг не впав, над горами піднятий,
Бо ще шумлять нездолані Карпати,
Бо за поляглого встає уся моя Вітчизна!

1943.

Пластуни

Б'є багаття полум'ям угору,
Смолянисте віття в нім тріщить.
Встала пісня за широким бором,
Сколихнувши відгуком кущі, —
Чистим дзвоном пролітає лунко
І стряса вечірню голубиць.
Пластуни завзяті і пластунки
Починають непокірний бій.
Піднялися вихром у долині,
Кожну тіль не спустять із очей.
— Гей, завятці! — закричали сині. —
Ворог наш від нас не утече!
А згори посипали червоні,
Два загони збилися в яру.
Там пластунки бережно в долоні
Своїх друзів ранених беруть.
Бій скінчився. Знов зависла тиша.
Голос пташки пізньої зачах.
Місяць-лицар гордо з хмари вийшов,
Щоб побачить хлопців і дівчат.
Це лиш гра їх, вчення їх уперте,
Та коли зіткнуться знов світи,
Пластуни назустріч підуть смерті —
Смерть життям в бою перемогти!

1946.

На Великдень 1946 р.

Хлюпнула радість до небес,
Всміхнувся ясно кожний:
— Христос Воскрес! Христос Воскрес!
Із мертвих встав Син Божий!
Молились люди на землі,
До Нього звівши руки:
— Зніми великі і малі,
Важкі з народу муки!
Усім народам щастя дай,
Людині дай свободу,
Щоб на землі засяяв рай,
Розвіялись незгоди!
Щоб кривди, підступу і зла
Порвалися тенета,
Щоб Правда всюди процвіла,
На нашій всій планеті.
І та молитва до небес
Підносилась, криласта.
— Христос Воскрес! Христос Воскрес.
... О, воскреси ж і нас Ти!

1946.

Сьогодні і вчора

Дозрілий плід

Снують в повітрі пахощі терпкі.
Тремтить теплінь над садом. До землі
Зеленолисті хиляться гілки. —
Дозрілий висне яблунь свіжий плід.
І день, як овоч, стиглий, вогняний.
Серпневе сонце ходить по садах.
Відсунь фіранки, вікна відчини
І явне ти побачиш, наче в снах.
Й відчуєш ти, що жити все ще слід
І що не все загублено в житті,
Що, хоч взяли у тебе твій же плід, —
Господарем знов стати мусиш ти
Своїх садів на батьківській землі!

1946.

Н і ч

Набрякла ніч туманами густими,
Холоне степ в імлістій сивині.
Отут колись, у давній давнині,
Гасали хлопці дужого Устима.
І серце прагне, хочеться й мені
Серед імлі постати невидимо
І на баскім, буланому коні
Пересікти стіну їдкого диму.
Та хтось мені приборкав руки-крила,
А друзі десь вигнанцями пішли.
І давить морок згуслої імлі,
Та зріє колосом серпневим сила.

1945.

Кораблі

Десь розгубились кораблі,
Десь вал дев'ятий кинув їх між води.
І піліґрими на землі
Чекали їх в хвилини непогоди.
Стояли в лячну заметіль
В гірських підніжжях моря грозового
І тільки бачили — звідтіль,
Де злились гребні шторму навісного,
Летіли чайки, скиглячи,
Й чимраз все дужче хвилі набігали.
І враз угледіли: вночі
В тумані моря вогники засяли.
То припливали кораблі,
Що рвійно бились з штормами лихими.
І піліґрими на землі
Стрічали їх молитвами святими.

.....
Отак чекаємо і ми
На наші десь розгублені ескадри,
Коли з зловіщої пільми
Прийдуть вони, і нам хтось буде
заздрить.

1945.

Сивіють ріллі

Сивіють ріллі. Приморозки перші
Кладуть на землю сивину.
У хмари місяць, крайцем упершись,
Несміло промінь силе по лану.
Піти б отак у вечір цей сріблястий
Через левади — навпростець
І до озимини лицем припасти
І слухать, як біжить вітрець;
Як тихо озим шелестом таємним
Про щось ріллі оповіда, —
Можливо, те, як в ніч прадавню, темну
Тікала звідси кочова орда;
Як січове козацтво чорновусе
Звитяжно билось, як боровся Хмель,
І як тепер ми всім народом мусим
Оберігати честь своїх земель.
Сивіють ріллі. Перші йдуть морози.
Приємна прохолодь з степів.
Я за таку пахучу нашу озим
Життя б свого не пожалів!

1945.

І знову ніч... І знов я йду, як в шахті
чорній, смрадній.
Колючі хмари звисли, мов каміння...
І враз: крізь морок вибухло проміння
І крісів гук розтяв навалу ночі владно:
Олегове встає безстрашне покоління!

1946.

Чумак

Колеса грузнуть в глинястій багнюці,
Дорога йде покручено на гору.
Його широкі плечі за підпору
Стають для воза, щоб воли не в муці,
А легко тяг везли. А потім,
Коли на гору виїде, поволі
Сіда на віз, солоним змоклий потом
І — гей, воли! — по рівнім, тихім полі.
Підвечір шлях коротшає. Супроти
Гейген сивіє дим над димарями. —
Сини і доньки, певно, з матерями
Батьків там ждуть із Криму, із роботи.
Яка врочистість сповнить рідну хату,
Коли, здійнявши вицвілу свитину,
Чумак дружину буде пригортати
І цілувати всміхнену дитину!

1944.

Землекоп

Здійме землі важку, тужаву брилу
І ще завзятіш кайлом замахне!
Рясні, зчорнілі краплі поту вкрили
Його чоло. А сонце вогняне,
Мов з горна виплигло — пече до болю,
На мідь густу розтоплює блакить.
Хоча б вітрець малий долинув з поля
І свіжістю лісів дихнув на мить.
Та сонця жар роботи не зупинить.
На цій землі розпеченій, отут
Устане дім новий серед руїни
І ми прославим землекопа труд.

1945.

Жнива

Видзвонюють лунко та чисто
Старанно відгострені коси.
І мати із сином врочисто
Снопки у полукіпки зносить.
А зерна великі та повні, —
То щастям ті зерна наліті.
Збігають із пагорбків коні,
Гуркочуть підводи із житом.
Співають дівчата. Врожаєм
Господар пишається радий.
А там, за просами, під гаєм
Важніють уже виногради.

1942.

На луках

Химери дивні звисли грізним валом, —
Повзуть у небі хмари кострубаті.
І вітер рве і кидає зухвало
Верхів'я скорт на темні сіножаті.
Десь грім гримить. У темінь обрій тоне.
Зіщуливсь бір, мов пісню грому слуха.
Біля возів, тривогу вчувши, коні
Попіднімали вгору гострі вуха.
— Агей, скоріш! — спішать жінки
й дівчата
Ще не промокле сіно швидше скласти.
І от — гроза метнулася крилата
Й дощем сищула частим і крапчастим.

1944.

І знов зима... Степи, могили
Укріє валом сніговим.
В морозну даль туманом білим
Із димарів полине дим.
Застигне став. Вечірній іней
Впаде на верби, очерет,
І на засмученій калині
Убогий плід зима збере.
Понад левадами тополі
Забудуть пройдені бої
І в запорошеному полі
Похмуρο спатимуть гаї.
Усе засне. Засне діброва,
Їй будуть маритися сні,
Та не засне лиш чорноброва,
Ждучи коханого з війни...

1943.

Вечірнє

Годинник б'є ритмічно і спокійно,
А в вікна вітер шарудить дощем.
І день погас. Приходить вечір мрійний,
Закутавшись важким своїм плащем.
В годину цю душа — холодна пуста.
В годину цю — байдужість самоти.
Та враз майне крилом блакитна хустка,
І в дощ, сльоту на ганку станеш ти.
І журний час моєї гіркоти
Спливає геть. Лечу в стрімкім пориві
Тобі в обійми. Стрілко золота!
І в мрячну осінь, чорну і тужливу,
Моя любов для тебе розцвіта!

1945.

Очі

Як моря дна незвідана глибинь —
Очей твоїх привабна таємниця.
О, як би хотів відчути їх теплінь
І їхнім скритим поглядом зогріться!
Не смію, ні, хоч як би не кохав,
Очей твоїх жадати загадковість.
Та кожна ніч, під тихий шелест трав,
Мені у снах все маряться чудові
Очі...

1945.

* * *

У сні я старість бачив.
Повз мене йшли, всміхаючись, дівчата,
А я... а я, неначе,
Не всилі був і слова їм сказати.
З порожньою душею
Стояв обіч спокійний та байдужий
І на стрункій алеї
До сонця довго, довго очі мружив.
Ніщо не полонило
Мене тоді — ні посміхи, ні жарти
І все, що молоділо,
Було нудним, як гра набридла в карти.
Невже ж я юність трачу?..
Тривога й жах нараз мене здавили.
... У сні я старість бачив,
А в серці струни юности бриніли.

1945.

Туга

Напружую нерви і мозок. Не дам
Журбі в моїм серці причалу!
Та сили зникають. Не знаю і сам,
Як туга підходить помалу...

1945.

І гнів і жаль

Мое село і хата в селяжині,
Левада, бір, вузенька Мжа...
Невже навіки вас покинув,
Невже навіки гострий жаль
Уп'явся в серце — слід розлуки?
Впаду, покірний, на коліна,
Молитву тиху прошепчу,
Як скажуть — всохла селяжина
І річки хлюпону не чуть...
Молитву тиху прошепчу
І спалахну, згорю, загину!

1946.

* * *

А ти смієшся... Що тобі
Благальний клекіт журавлиний,
Що рветься в ранки голубі
Й стрічає—ночі горобині?
А ти смієшся... І чому?
Що груди в сокола роздерті,
Що пада він у чорну тьму
В обійми мороку і смерті?
А чи тому, що лебідь он,
Підбитий кулею, вмирає?
Що хижий крук солодкий сон
Моеї ластівки зганяє?
Чому ж регочеш?

1946.

У лісі

Розсовую віття пругке й волохате —
І брама до лісу відкрита мені.
Задумались тяжко дуби в вишині,
А тут, біля мене, у білому платті
Сміється береза. Рясної калини
Червоними Іронами квітне гілля.
І клени криласті шумлять і шумлять,
І пісня над ними дзвенить солов'їна.
Як гарно довкола! До листя горнуся
І мрію: назавжди б лишитись твоїм!
Та серце ридає, згадавши свій дім,
Де жде його, плачучи, сива матуся.
Розсовую віття пругке й волохате —
І брама із лісу відкрита мені. —
Ніщо не чарує в чужій стороні!
Все мариться рідна покинута хата...

1945.

Земель чужих багато перейшов я,
Та ще ніде побачити не зміг
Таких дерев, як там, на Придніпров'ї,
Що стежею стоять біля доріг
Та стережуть прадавню нашу славу
І помахом зеленого гілля
Зовуть у степ, на росяні отави,
Де квітами заквітчана земля.
О, краю мій, в акацій білих шатах,
У чебрецях, волошках, полинах.
Такого я не всілі відшукати
По всіх усюдах, по усіх світах!

1945.

День встає

День встає. Багряне сонце променями
пестить,
П'є росу на збудженій землі.
Жур очей моїх упав, зомлів
І в душі палкій весна фіялкою воскресла,
Тільки ж це на мить, лише на мить одну-
єдину,
Й знов жалі гадюками повзуть,
Знов з очей видавлюють сльозу
І не сила їх мені, ненависних, відкинуть.
Йду. Блакить волошками безжурними
розлята,
В'ються буйні кучері берез.
А мене ж до болю гнів бере,
Що в цей час в степах моїх гуляє Каїн
клятий.

1946.

* * *

Ой не раз у снах мені все сниться
(Хоч у сні я щастя наберу!)
За гречками білими криниця,
А над ними—верби у яру.
... Сходить сонце. Рожевіють далі.
Перший промінь—списом у вікно.
Ти виходиш в степ, чорнява Галю,
А з тобою я йду заодно.
Ми ідем картоплю вдвох сапати,
І дарма, що в ноги колюче, —
Я не буду колючок шукати,
Бо із тебе не зведу очей.
Юнь шумлива! Дівчино-зірнице!
Хай простять нам наші матері.
Біля верб, де рублена криниця,
Ми кохались пізно до зорі.
Ти мені зарученою стала,
Тільки мало щастя нам було.
В сорок першій ринула навала
У моє солом'яне село.
Заревла і забряжчала криця,
Спалахнули верби у вогні.
Галю, Галю! Й ти, моя кринице,
Як, скажіть, забути вас мені?

День тепер, як ніч для мене темна.
Кропивою заросли путі.
Ой, не раз заплачу я таємно,
Пригадавши верби золоті.

1946.

Молитва

Цвіте калина. Ранок голубий
До мене йде, усміхнено вітає.
А я стою зажурений, сумний,
Безмовно серцем Господа благаю:
— Верни мене в далекий Рідний Край!
Навіки хай я чужину покину...
Цвіте калина і співає гай,
А я молюсь і плачу, як дитина.

1945.

Чи то приснилося мені,
Чи перед очі стала з'ява? —
В чужій, далекій стороні,
В моім відчйненім вікні
З'явився образ: кучерява
Голівка синова. — Івась! —
Кричу й цілую до нестями.
Душа сльозами облилась
І разом радість зайнялась
Ясними, тихими вогнями.
— Скажи, синочку мій, звідкіль,
Якими ти пройшов стежками
В оцю зимову заметіль?
Невже, невже із рідних піль,
З тих рідних піль, де килимами
Жита широкі простяглись,
Де гай розкішний зеленіє,
Де ми, пригадуєш, колись
Калину рвали? Пригорнись,
Моя солодка, тиха мріє...
Схилив голівоньку Івась,
Налиті смутком очі сині.
— Ой, тату, тату! Не діждавсь
Побачить, рідний, вдома вас,

У нашій кинутій хатині.
Скажіть, татусю любий мій,
Чи скоро вернетесь? Чи скоро?
Ми вкуці будемо в ясній
У теплій хаточці своїй
Без кривди жити і без горя.
Замовк Івась. У далині
Горіла зірка золотава.
Мені ж привиділась в вікні,
В чужій, далекій стороні
Голівка сина кучерява.

1944.

В Баварії

У далекім готелі, баварськім готелі
В тиху ніч березневу спинилися ми.
Тут і спокій, і тиша, і білі постелі,
А за вікнами гори, як варта, німі.
Грають дзвони на сірій загостреній вежі,
Мов гірськими струмками дзвенять

в тишині.

Зпонад кручі палац сяйвом простір
мережить,

З вікон густо розсипавши жовті вогні —
Ніби чар, мов доби старовічної подих.
О, краса березневих баварських ночей!
Тільки все це мінор в моє серце наводить,
І стає до нестями в грудях боляче.
Я не сплю усю ніч на пухнастій постелі,
Хоч удома я солодко спав на дошках.
Весь мій чар — у моїй білосніжній оселі,
А в баварському домі — отруйливий жах.
Я жахаюся помислу вічно самотнім,
Залишитись в чужій, хай стодзвонній

красі.

Мені сонця проміння колючі й холодні,
Коли зором холодним проймають усі.

Устаю, не доспавши. Гукаю: — Bezahlen!
І в тремтінні розпуку, мов рану, несучу.
Краще б цих ми Баварій ніколи не знали,
Ніж дніпровських степів загубити красу.

1946.

З М І С Т

НАВІКИ ТВІЙ

	стор.
Навіки твій	5
Мужність	6
Пробудження	7
Фрагмент	8
Вірю	10
Атака	11
Пісня	12
Безсмертя	13
Пластуни	15
На Великдень 1946 р.	16

СЬОГОДНІ І ВЧОРА

Дозрілий плід	19
Ніч	20
Кораблі	21
Сивіють ріллі	22
І знову ніч	23
Чумак	24
Землекоп	25
Жнива	26
На луках	27
І знов зима	28
Вечірне	29

	стор.
Очі	30
Ві сні я старість бачив	31
Туга	32

І ГНІВ І ЖАЛЬ

Мое село	35
А ти смієшся	36
У лісі	37
Земель чужих багато перейшов я	38
День встає	39
Ой не раз у снах мені все сниться	40
Молитва	42
Чи то приснилося мені	43
В Баварії	45

Ціна 3 німецькі марки